

ВПЛИВ САМООЦІНКИ ТА ВПЕВНЕНOSTI НА УСПІШНІСТЬ НАВЧАННЯ

Федорова К. М

студентка 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальність 053 «Психологія», ФПСР

Керівник: Гудімова А. Х.

доктор філософії зі спеціальності 053 Психологія,
доцент кафедри соціальної психології ФПСР

Досить часто сучасні науковці пов'язують самооцінку з мотиваційною сферою особистості. Мотивація є похідним від самооцінки конструктом, який впливає на досягнення успіху у процесі діяльності. При цьому надзвичайно важливо, щоб самооцінка була адекватною, адже її рівень тісно пов'язаний із задоволеністю чи незадоволеністю людиною собою, своєю поведінкою та діями, що є наслідком досягнення успіху або потерпання поразки. Саме чергування досягнень і невдач

поступово формують і трансформують самооцінку особистості, яка виражається у її спрямованості діяльності.

Як правило, кожна особистість у процесі своєї життєдіяльності прагне досягти результатів, котрі узгоджуються з її самооцінкою і сприяють її зміцненню. А основою будь-якої діяльності виступає мотивація досягнення успіху.

На думку В. Завірюхи, в основі мотивації досягнень у процесі навчальної діяльності полягають емоційні переживання особистості, які тісно пов'язані з соціальним прийняттям власних успіхів. При цьому мотив досягнення не є стійким утворенням і діє у взаємодії з ситуативними факторами і компонентами особистості, до яких належать самооцінка і впевненість у собі. Від рівня впевненості в успіху залежить мотивація діяльності: чим вищий рівень впевненості, тим більше зусиль буде докладено і, як наслідок, мотивація досягнення буде вищою [1].

Як базова психологічна структура, самооцінка може служити мотиватором для досягнення академічного успіху. Вона виступає мотиваційним фактором, який може викликати та підтримувати ефективну навчальну поведінку [2].

Саме у процесі навчання в учнів спостерігається розвиток мотивації досягнення успіху. Поступово цей мотив стає стійким і починає домінувати над мотивом уникнення невдач, цим самим прискорюючи особистісний розвиток учня. Тут можемо знову спостерігати важливість адекватної самооцінки і впевненості у собі, адже вони дають змогу ставити перед собою реальні задачі і брати на себе відповідальність за їх виконання відповідно до своїх можливостей [1].

На думку А. Робрес і Н. Моряно, академічні досягнення учнів залежать від низки когнітивних і не когнітивних факторів і їх податливості, яка покращується на основі мотивації, нормальної самооцінки. Тому в процесі навчання важливо використовувати форми роботи, що сприяють інтеграції мотивації і самооцінки [3].

Це підтверджують результати дослідження У. Чжао: нормальна самооцінка позитивно впливає на активність участі підлітків у навчанні, особливо шляхом самоефективності. Також дослідження показало, що робота над показниками впевненості в собі й самооцінки підвищує залученість до навчання. Учні, відчуваючи більш сприйнятту соціальну підтримку, демонстрували вищий рівень самоефективності, а їхня успішність у навчанні ставала вищою. Доведено, що самооцінка, впевненість у собі, самоефективність і активна соціальна підтримка є ключовими факторами, які слід розглядати цілісно з метою підвищення їхньої успішності [2].

Таким чином, на мотивацію досягнення успіху впливають самооцінка і впевненість у собі, які залежать від визнання можливостей учня значущими йому людьми і самоприйняття. Адекватна самооцінка і впевненість у собі дають людині змогу не лише ефективніше навчатися, а й орієнтуватися у соціальному середовищі і ставити реальні цілі. Основою мотивації досягнень у процесі навчальної діяльності є самооцінювання, пов'язане з прийняттям успіхів, які досягаються. Загалом успішність у навчанні залежить від навичок планування власної діяльності, уміння постановки цілей і побудови стратегій, обраних моделей поведінки, попереднього суб'єктивного досвіду, емоційних реакцій тощо.

Література

1. Завірюха В. В. Психологічні особливості розвитку мотивації досягнень у підлітковому віці. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НА-ПН України*. 2018. Том. V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. № 18. С.72–82.
2. Zhao Y. Self-Esteem and Academic Engagement Among Adolescents: A Moderated Mediation Model. *Educational Psychology*. 2021. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.690828/full>.

3. Robres A. Q. Self-Esteem and Motivation for Learning in Academic Achievement. *Sustainability: The Challenges of the 2020–2030s for Quality Education*. 2020. Vol. 12. P. 57–68.